

Kära medarbetare!

Varmt välkomna tillbaka till ett nytt arbetsår! Alldeles särskilt välkommen vill jag hälsa universitetsstyrelsens nya ordförande, justitierådet Kerstin Calissendorff, som vi är mycket glada över att ha med oss idag på vår höstupptakt.

Det har varit en fantastisk sommar, och den har också varit innehållsrik för universiteten. Från Universitetskanslersämbetet kom kvalitetsutvärderingar av våra naturvetenskapliga utbildningar in i det sista. Vi kan konstatera att Stockholms universitet kommit väl ut med de flesta utbildningar – men att det också på vissa håll krävs förbättringar. Konstateras kan också att det, i relation till debatten om utvärderingsmodellen, inte blivit någon stor uppmärksamhet kring utvärderingsresultaten. Dels arbetar ju UKÄ redan med att förändra och utveckla systemet, dels har kritiken sannolikt lett till att resultaten betraktas med viss reservation. Återstår att se hur det går med UKÄ:s bedömning av åtgärdsredovisningarna för de utbildningar som fått bristande kvalitet – de första har skickats in under sommaren.

Från utbildningsdepartementet började i midsommartid en ström av remisser flöda in. Först ut var den sedan länge aviserade remissen om högskolestiftelser, med svarstid 10 oktober, som efter påstötningar från sektorn förhoppningsvis kommer att förlängas till 15 november – en lång tid kan det tyckas, men inte med tanke på att frågan är av sådan principiell vikt, och vi dessutom fått vänta mer än ett år på den. Utan att vilja föregripa universitetsstyrelsens diskussion, som kommer att äga rum vid det första sammanträdet för hösten, får jag för egen del konstatera att jag, särskilt med tanke på den långa tid som det tagit för utbildningsdepartementet att få till förslaget, inte finner argumentationen för den nya stiftelseformen särskilt stark. Det ska goda skäl till för att vilja överge en fungerande modell, som vi enligt min uppfattning redan har. Vid sidan av allmänna fraser kring ökad frihet och ökat självbestämmande är det konkreta argument som oftast framförts svårigheterna att expandera internationellt. Då kan man fråga sig om det inte vore enklare att ändra regelverken kring detta. Universiteten ska bedriva framstående forskning och utbildning och samverka med samhället – inte spilla tid på onödiga organisatoriska reformer. Men till detta får vi återkomma.

Sedan kom, 1 juli med svarstid 12 augusti, remissen av förslaget om en särskild kvotgrupp för utomeuropeiska studenter som betalar studieavgift, där departementet på det hela taget verkar ha tagit till sig lärosätenas synpunkter. Det är en viktig och välbehövlig förändring – men det löser inte grundproblemet, att studieavgiftsreformen infördes utan något ordentligt stipendieprogram.

Till sist, 8 juli, kom ytterligare en väntad och sedan länge aviserad remiss av promemorian "En försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor", där SU också ställt sig positivt till huvuddragen. Men flera remisser som kommer i juli med svarstid 12 augusti är inte seriöst och inte att ta remissförfarandet på allvar.

Vårt halvårsbokslut visar ett rekordresultat för universitetet, 139 miljoner i överskott, med en helårsprognos på 389 miljoner. Det är definitivt inte vad man önskar sig som rektor. Vi ska givetvis använda våra pengar, inte spara dem. Nu har överskottet just i år två helt precisa orsaker: dels den avsättning vi tidigare gjorde för hyran i Konradsberg på 215 miljoner, som vi nu har fått tillbaka i och med att staden tar över kontraktet, dels vår överproduktion, som fortfarande i år ersätts fullt ut av vårt så kallade

anslagssparande på departementet. Jag har redan bloggat om den saken. För ledningens del gäller det nu att under hösten utforma en strategisk plan för hur vårt överskott ska förbrukas. Med tanke på stundande satsningar, och jag tänker då inte minst på Albano, är det knappast ett problem. Däremot är det nödvändigt att vi tydligt kommunicerar våra avsikter med överskottet, både internt och externt.

Anställningsfrågor, vår generellt viktigaste strategiska utmaning, är alltid aktuella. Vi har nu möjligheten att nominera framstående internationella forskare till de särskilda medel som anslagits från Vetenskapsrådet, och områdena har haft tillfälle att komma in med nomineringar, med deadline i fredags. Det är en bra och viktig möjlighet – men den bör brukas klokt och sparsamt. Att prioritera bland nomineringarna blir en fråga för områdena, men ytterst för ledningen.

Visstidsanställningar har varit på tapeten i sommar, bland annat under Almedalsveckan där SULF släppte sin rapport. Stockholms universitet har den största andelen visstidsanställningar av alla lärosäten. Vi har analyserat detta internt inom ledningen med bistånd från områdeskanslierna, och kommit fram till att problemet är störst på utbildningstunga institutioner inom HS-området. Det är i och för sig föga förvånande, men gör det inte mer acceptabelt. Visstidsanställningar är produktivt och bra när det gäller meriteringsanställningar som postdocs, och de kan naturligtvis behövas för vikariat, men det får inte sättas i system på det sätt som uppenbarligen sker. Jag kommer under veckan att tillsätta en utredning, med stöd från personalavdelningen, med uppdraget att komma med konkreta åtgärdsförslag för att komma tillrätta med problemet. Vi ska, det sade jag redan i mitt installationstal, som vår huvudsakliga rekryteringsform ha en tydlig karriärväg med biträdande lektorat, utlysta i öppen konkurrens, befordran till lektor efter prövning och vidare till professor efter ny prövning. För detta krävs starka institutioner som förmår prioritera och planera verksamheten. Det kan finnas utrymme att tillsvidareanställa ytterligare lektorer, om man kan förutse ett någorlunda konstant vikariebehov. Det finns också all anledning att se över volymen på våra utbildningar – särskilt nu när vi slår i utbildningstaket. En sådan översyn kommer, det är jag övertygad om, att leda till en ännu bättre utbildning vid Stockholms universitet. Hittills har i princip alla fått betalt för all utbildning. Det är bra att vi nu måste föra en strategisk diskussion om vilken utbildning vi ska ge. Det här är frågor som vi måste följa upp under hösten.

Arbetet med översynen av vår institutionsorganisation fortsätter också inom båda områdena. Inom HS-området har under sommaren Institutionen för reklam och PR gått samman med Företagsekonomiska institutionen, och Institutionen för franska, italienska och klassiska språk gått samman med Institutionen för spanska, portugisiska och latinamerikastudier till Romanska och klassiska institutionen. En fortsatt översyn ingår också i områdets strategiska plan för året. Inom det naturvetenskapliga området planeras en omorganisation av den miljövetenskapliga verksamheten – Hans Adolfsson har i sin tidigare roll som sektionsdekan för kemi utrett den frågan och lämnat sin rapport under sommaren.

Vår verksamhet har expanderat under senare tid, både på forsknings- och utbildningssidan. Vad gäller utbildningar hade vi redan i våras 67 000 studenter. Inför hösten var det nästan 80 000 som sökte till Stockholms universitet. Det var sökrekord med en ökning på nästan 20%. En av fem sökande i landet har valt Stockholms

universitet. Efter andra urvalet har antalet antagna ökat med 13%: vi har nära 30 000 nyantagna. På tio år har antalet antagna därmed nästan fördubblats. Det kan förstås delvis förklaras med demografi, med arbetslöshet och så vidare – men motsvarande ökning finns samtidigt inte hos andra större lärosäten.

Nu står vi också inför ett gigantiskt verksamhetsutvecklingsprojekt i och med byggnationen av Albano-området – det största sedan utflyttningen till campus Frescati. Det betyder att vi har behövt strukturera om i ledningen. Vi har hittills haft en kombinerad universitetsdirektör/förvaltningschef. Sedan i fredags har Ann-Caroline Nordström gått över i en renodlad roll som universitetsdirektör med särskilda uppdrag på samverkansområdet, som är i behov av starkare, samlade insatser vid vårt universitet. Som huvudstadsuniversitet bedriver vi samverkan på många sätt – men den vänstra handen vet inte alltid vad den högra gör. Samverkansrådet, med Ann-Caroline Nordström som ordförande, har här en viktig strategisk uppgift. Joakim Malmström har samtidigt gått in som vikarierande förvaltningschef. Under tiden påbörjar vi rekryteringen av en ny förvaltningschef, som med kraft ska ägna sig åt utbyggnadsarbetet av campus, liksom åt att leda och vidareutveckla vår redan väl fungerande förvaltning och inte minst kommunikationen mellan de olika förvaltningsenheterna – liksom givetvis den nödvändiga nära samverkan mellan förvaltning och kärnverksamhet.

Den 19 september inviger landshövding Chris Heister vårt nya och efterlängtrade Studenthus som vi sett växa fram under året, där både studentavdelningen och studentkåren nu har sina lokaler; ”den självklara samlingspunkten för studenterna vid Stockholms universitet”, för att citera visionen för huset. Det ger helt nya möjligheter att samordna och förbättra både universitetets samarbete med kåren och det övergripande ansvar vi har gentemot våra studenter, och jag är övertygad om att det kommer att få en nyckelroll som vi hittills saknat: en välkomnande ingång för alla studenter vid vårt universitet. Studenthusets invigning ger också lediga lokaler i A-huset. Dit flyttar då den nya ledningen, ledningskansliet, planerings- och kommunikationsavdelningen från Bloms hus, som ska renoveras.

Hans Adolfsson har som ni alla vet tillträtt som ny prorektor den 1 juli. Dessutom har vi numera två rektorsråd. För arbetet med strategiska partnerskap, rektorsrådet Johan Klemans ansvarsområde sedan i våras, har nu under sommaren också ett särskilt kansli inrättats direkt under rektor, och verksamheten är under expansiv utveckling. För arbetet med lärarutbildningen – en av de absolut viktigaste frågorna för Stockholms universitet och för samhället – har också rektorsrådet Bengt-Olov Molander tillträtt under sommaren. Prorektor kommer strax att tala mer om lärarutbildningsfrågor.

Inom den nya ledningen har vi också diskuterat internationaliseringsfrågor. Vi tror framför allt på en forskardriven samverkan, som inte bör begränsas till särskilda partneruniversitet. Det är våra forskare som bäst kan bedöma hur och med vilka de vill samverka internationellt. Att peka ut partneruniversitet från ledningen kräver också ett intensivt arbete om partnerskapet ska bli något mer än bara ord. Samtidigt tror vi att det krävs en mer samlad strategi, främst på utbildningssidan. Dels vill vi utforma en Europastrategi, för att utveckla vårt europeiska samarbete som vi anser är både behövligt och en smula försummat, och som dessutom inte innefattar problemet med avgiftsstudenter. Även på forskningssidan inbjuder EU:s nya sjuårsprogram för

forskning och innovation, Horizon 2020, till utvecklade europeiska samarbeten. Dels vill vi naturligtvis också utveckla utbildningssamarbeten utanför Europa, men då framför allt med länder och med universitet som vi har särskild strategisk nytta av att samverka med. Vårt gemensamma samarbete, KI, KTH och SU, med University of Illinois hör förstås dit, liksom våra samarbeten med flera universitet i Kina, Singapore, Turkiet och Helsingfors. Vi är mycket glada över att kanslern och tidigare rektorn vid Helsingfors universitet Thomas Wilhelmsson är ny vice ordförande i vår universitetsstyrelse, och ser fram mot utvecklade kontakter med huvudstadsuniversitetet i vårt grannland. Dåvarande universitetsledningen var på besök där för ett år sedan, och nu kommer förvaltningen från Helsingfors universitet i början av september på besök till oss.

Terminens rektorsresa går annars till Turkiet i början av september, dit vi som vanligt reser i en delegation med både verksamhetsföreträdare och tjänstemän från förvaltningen. Vi ska besöka några av de främsta universiteten i Ankara och Istanbul och diskutera utbyten. Vi ska även passa på att träffa våra strategiska partners i samarbetet kring vårt nya institut för Turkietstudier. I oktober håller vi också en panel i Ankara kring decentraliseringen i Sverige och dess utmaningar samt vilka lärdomar Turkiet kan dra, inför en planerad reform som led bland annat i fredsprocessen med landets kurder. Enligt TEPAV (Economic Policy Research Institute of Turkey) finns här ett stort intresse i kommunerna för en uppdragsutbildning. EU:s förre ambassadör till Turkiet, som skrivit en uppmärksamman rapport om mediefriheten där, har också föreslagit en uppdragsutbildning i journalistik vid SU, som även SIDA visat intresse för. Senare i höst, i början av november, planeras också en resa till Sydkorea i samband med Innovative Sweden Week, där universitetsdirektören planerar att delta med en delegation; även här finns stort intresse för utbyte med Stockholms universitet. Och nästa termin ska rektorsresan gå till Singapore.

Till sist några ord om vårt universitets vision. År 2015 ska utbildning och forskning vid flertalet av universitetets institutioner och enheter inta en nationellt ledande och internationellt framstående ställning. Ni kan den alla utan och innan, och den har fungerat väl som sporre i vår verksamhet under en rad år. Den måste samtidigt vara och förbli en ständig, självklar målsättning för vår verksamhet. Jag har fått frågan hur vi ska följa upp eller utvärdera visionen, nu när vi närmar oss den kritiska tidpunkten 2015. Mitt svar är: det ska vi inte, eftersom det är just en vision. Eller, bättre uttryckt: vi följer redan upp den kontinuerligt inom våra bägge områden. Vi har ett ständigt pågående kvalitetsarbete kring våra utbildningar. Vi har identifierat och identifierar fortlöpande ledande forskningsområden och framtidsområden. Uppföljningar och utvärderingar är en del av vår universitetsvardag. Men i den stund visionen uppfylls betyder det också att listorna över ledande områden förlorar sin innebörd, eftersom de omfattar så gott som hela verksamheten. Därför kommer jag i en särskild skrivelse nu att be områdesnämnderna att föreslå ett begränsat antal profilområden för Stockholms universitet. Dessa ska naturligtvis som sin bas ha ledande forskning, men samtidigt vara av en sådan storlek och betydelse för verksamheten att de gemensamt skapar universitetets särskilda profil.

Arbetet med formuleringen av en ny vision, med ett kort policydokument som ska ersätta den långsiktiga planen och med en ny verksamhetsplan ligger också i startgroparna till hösten. År 2015 ska allt vara på plats. Vi ser fram emot nya framtidsperspektiv för Stockholms universitet.

